

16. november 2011

Til Børne- og undervisningsminister Christine Antorini og samtlige børne- og uddannelsespolitiske ordførere

Vedr. fritidshjem, integrerede institutioner og skolefritidsordninger samt klubtilbud.

Vi er bekendt med at et embedsmandsudvalg under Undervisningsministeriet igennem nogen tid har arbejdet på harmonisering af pasningstilbuddene – skolefritidsordning og fritidshjem – inden for rammerne af folkeskoleloven. Dette er også blevet en del af aftaleteksten i den indgåede aftale om kommunernes økonomi for 2012. Jfr. aftalens ordlyd:

”Bedre sammenhæng mellem skole og fritidstilbud

Reglerne for fritidstilbud for skolebørn forenkles, så rammerne for et tæt samarbejde mellem pædagoger og lærere styrkes. Det styrker helheden i børnenes hverdag, og giver samtidig kommunerne mulighed for en mere effektiv brug af blandt andet leder- og medarbejderressourcer. Reglerne for de yngste børn i skolealderen samles i folkeskoleloven, mens reglerne for de større børn og unge overordnet samles i ungdoms- og folkeskoleloven. Dagtilbudsloven omfatter fremover alene børn indtil skolestart.” (citater bilag 1 side 20 Aftale om kommunernes økonomi 2012)

Reelt betyder det at fritidshjem og klubber under dagtilbudsloven nedlægges. Men forslaget har også alvorlige konsekvenser for landets aldersintegrerede institutioner, hvor der ifølge Danmarks Statistiks opgørelse fra 2010 er indskrevet 9.462 børn mellem 7 og 17 år. Med en lovgivningsmæssig ændring, der som nævnt i aftaleteksten øverst, betyder at dagtilbudsloven alene omfatter børn indtil skolestart, tvinges disse børn fra deres integrerede institution og over i SFO.

Tiltaget bekymrer os meget da det er et tilbageskridt for såvel børns fritidsliv og forældrenes frie valg som for forebyggelsen og nærdemokratiet.

I SFO og klubber under folkeskole- og ungdomsskoleloven risikerer forældrene at betale 100%, mens der på fritidshjem, integreret institution og klub ifølge dagtilbudsloven er loft over forældrebetalingen. En lang række kommuner har gennem de seneste år omlagt deres fritidshjem til SFO'er. Udviklingen er meget bekymrende og den opnåede besparelse må anses for værende yderst kortsigtet, da den øgede forældrebetaling i høj grad risikerer at presse forældrene til at fravælge SFO'en/klubben.

Undersøgelser viser at halvdelen af landets kommuner har ladet forældrebetalingen på SFO'en stige i 2011 samtidig med at der generelt er sparet på området – dvs. at stigningen i forældrebetalingen ikke er et udtryk for at kvaliteten er steget tilsvarende. Landets dyreste SFO-takst finder vi i Nyborg, hvor en SFO-plads koster 2.165,- kr. pr. måned – til sammenligning koster en børnehaveplads i Nyborg 1.414,- kr. pr. mdr. Prisforskellen i Nyborg samt de generelle prisstigninger viser med al tydelighed, at kommunerne betragter det manglende loft på forældrebetalingen på SFO'en som en oplagt indtægtskilde. Samme udvikling kan forudses med klubområdets flytning fra dagtilbudsloven til ungdomsskoleloven, hvor der er betalingsloft på fritidsklubber under dagtilbudsloven, mens der kan betales 100% af driftsudgiften i klubber under ungdomsskoleloven og hvor der tilmed hverken ydes søskende-, socialpædagogisk-, eller fripladstilskud.

Et forslag om en landsdækkende omlægning fra fritidshjem og aldersintegreret institution til SFO og fra dagtilbudslov til ungdomsskolelov for klubområdet er i direkte modstrid med de prisværdige bestræbelser på at bryde med den sociale arv. Med omlægningen risikerer vi at flere børn ekskluderes af fællesskabet og i stedet tilbringer fritiden passivt og alene med risiko for sundhedsmæssige følger. Ydermere risikerer vi at der ikke længere findes et tilstrækkeligt antal fritids- og klub-pladser, da kommunerne ikke har forsyningspligt ifølge folkeskoleloven og ungdomsskoleloven og sandsynligheden for at fokus på det forebyggende arbejde nedprioriteres eller helt forsvinder er stor. Vi risikerer at resultatet bliver flere utilpassede unge (jfr. vedhæftede debatindlæg "Hvorfor er der ingen bander i Høje Gladsaxe") og jfr. Socialstyrelsens Inspirationskatalog til kommunerne 2010 "Kriminalitetsforebyggelse over for børn og unge under 15 år med anden etnisk baggrund end dansk":

Ungdomsklubber og institutioner

"Mange unge bruger meget tid i klubber og institutioner. Her får de voksenkontakt og lærer, hvordan man behandler andre, hvilket kan hindre de unge i at blive fristet af kriminalitet på gadeplan. Ikke alle unge er dog tilknyttet klubtilbud, og det er særligt disse unge, der har risiko for at komme ud i kriminalitet. Det er derfor vigtigt, at der i det forebyggende arbejde er fokus på at involvere unge i risikogruppen i klublignende aktiviteter. Aktiviteterne kan give deltagerne mulighed for at udvikle kompetencer og skabe vigtige sociale relationer og en tilhørsfølelse, som afholder dem fra at begå kriminalitet".

Også i KL's Politik på klubområdet anerkendes klubbernes forebyggende og socialpædagogiske indsats i forhold til de unge: *"Ressourcesvage unge kommer i klubben for at møde andre unge, som de kan tilbringe fritiden med. Disse unge knytter ofte tætte relationer til personalet i klubberne og opnår her en uformel og tillidsfuld vejledning for nogle af de udfordringer den enkelte unge står med i sit liv".*

Lovgivningsmæssigt er der fortsat markant forskel på formålet med SFO og formålet med fritidshjem og aldersintegreret institution. Formålet med skolefritidsordningen er meget diffust, også selvom der nu stilles krav til kommunerne om lokale mål- og indholdsbeskrivelser for SFO'erne, hvorimod formålet med fritidshjem og aldersintegreret institutioner er lovgivningsmæssigt fastlagt og der lægges vægt på forebyggelse, trivsel, udvikling, fællesskaber og læring, hvilket i langt højere grad svarer til hvad vi som samfund bør kræve af børnenes fritidstilbud. Samme forskel gør sig gældende for formålet med klubtilbud efter dagtilbudsloven og klubtilbud efter ungdomsskoleloven.

Jfr. Folkeskolelovens §3 stk. 4 og §40 stk. 4, Dagtilbudslovens §45 og §65 samt Ungdomsskolelovens §3 stk. 3 i vedhæftede appendix

Børn skal ikke kun passes og opbevares i deres fritidstilbud. Fritiden har en egen værdi og giver andre og lige så værdifulde muligheder som skolen. Det er vigtigt, at den skematiske indlæring, som vi kender den fra skolen, ikke vinder indpas på fritidsområdet, hvor der selvfølgelig også foregår læring, men blot på en anden måde. Det er vigtigt at anerkende at børn også har brug for egen-tid. Egen-tid, hvor det ikke er *skal*, men *kan* der råder, hvor der netop lægges vægt på at styrke de sociale kompetencer, hvor den innovative og kreative side udvikles og hvor samarbejde og fællesskab er i højsæde – menneskelige egenskaber som samlet bidrager til en god og harmonisk barndom og som senere i livet er værdsat i erhvervslivet.

Hverken børn eller forældre efterlyser større "helhed" i børnenes hverdag. Børn kan sagtens navigere i forskellige fora og ofte kan det fysiske skift fra skolen til fritidshjemmet netop være en stor styrke for børnene, fordi fritidshjemmet adskilt fra skolen lægger vægt på andre værdier. Her kan børn, som ikke tilhører den boglige elite få anerkendelse og styrke fordi de er gode til fodbold, til rollelege, i værkstedet eller fordi de er en god ven. Her kan børnene med kyndig hjælp og vejledning fra uddannet pædagogisk personale knytte vigtige venskaber og indgå aktivt i forpligtende fællesskaber. Disse styrker overser man tydeligvis i bestræbelserne på at skabe større sammenhæng mellem skole og fritid – sammenhæng som uvægerligt vil ske på bekostning af fritidspædagogikken (jfr. at ledelse overgår til skole og ungdomsskole) og i den sidste ende på bekostning af børnene. Og hvad er det reelt for en sammenhæng eller helhed der efterlyses? Tales der om samarbejde mellem skole og fritid, så findes der talrige eksempler på gode samarbejder mellem skole og fritidshjem, ganske som parterne forpligtes til ifg. Dagtilbudsloven § 45 stk. 6. Et velfungerende samarbejde er ikke bundet af at ordningerne tilhører samme lovområde, men i langt højere grad af viljen hos ansatte i skole og fritidsordning.

Det er yderst vanskeligt at få øje på barnets perspektiv i ændringsforslaget. Frem for at opprioritere fritiden, så reduceres den til en "venteposition" (uden reelt indhold) mellem skole og hjem. Jfr. historier fra bl.a. Nyborg og Fåborg Midtjylland, hvor SFO'erne holder flyttedage mens børnene holder sommerferie fra skolen og derfor opholder sig ekstra tid i SFO'en blandt byggerod og flyttekasser. Begge situationer indikerer tydeligt at der ikke er

tilstrækkeligt fokus på børns fritid, idet en tilsvarende situation hvor undervisningen i skolen foregår under samme fysiske vilkår ville være utænkelig. Det er også vanskeligt at få øje på den øgede *fleksibilitet og frihed for kommunerne* samt *større differentiering og frit valgt for forældrene*, som den tidligere Undervisningsminister begrundede forslaget med i Uddannelsesudvalgets samråd d. 21. juni 2011. Ændringen medfører tværtimod mindre lokal frihed og mindre frit valg. Hvis man ønsker øget frihed og fleksibilitet hvorfor så ikke lade det være op til det kommunale selvstyre eksempelvis i samarbejde med forældrene og de unge at tage beslutning om hvilken form for fritidstilbud man ønsker at tilbyde? Eller hvorfor ikke gå den modsatte vej og sikre bedre og mere indholdsrige rammer i fritidstilbuddene til vores skolesøgende børn? Tiltaget ligner mest af alt en ændring, som udelukkende har sigte på kortsigtede økonomiske besparelser og som lader hånt om børns trivsel, forældrenes tilfredshed og det langsigtede samfundsmæssige perspektiv

Sluttelig vil vi meget gerne henlede jeres opmærksomhed på den markante forskel på forældreindflydelsen på de to fritidsordninger og på brugerindflydelsen på klubordningerne. I SFO'en har forældrene ikke den samme demokratiske ret til indflydelse som gør sig gældende i fritidshjemmet og den integrerede institution. SFO'ens forældreindflydelse varetages af skolebestyrelsen, der med ansvar for hele skolen, naturligt vil betragte SFO'en som en lille del af den samlede skole. Ofte vil forældre med børn i SFO'en end ikke være repræsenteret i skolebestyrelsen, da valgperioden til skolebestyrelsen er 4-årig og ancienniteten i SFO'en er kort. Det undrer os meget, at man udraderer gode demokratiske traditioner, som forældreindflydelsen der er til stor glæde og gavn for såvel børn, forældre og samfund. Et engagement som oven i købet er ganske gratis. På samme måde undrer det os at man forringer de større børns indflydelse på deres eget fritidstilbud - jfr. dagtilbudslovens §65 stk. 5. Tiltaget er i direkte modstrid med KL's "Demokrati 2020", hvor der ønskes større fokus på demokratiets nødvendighed. Vores demokratiske traditioner fra daginstitutioner og foreningsliv er netop en platform for det videre engagement i det demokratiske Danmark - i såvel kommuner som regioner og folketing – uden denne platform bliver det vanskeligere at sikre den fortsatte rekruttering til byråd, regioner m.m

Uanset om fritidstilbuddet hører under dagtilbudsloven eller folkeskoleloven/ungdomsskoleloven, så eksisterer behovet for direkte forældreindflydelse og forældreengagement og for klubområdet eksisterer behovet for brugerindflydelse og engagement. Der er tale om forældre, som ønsker at bidrage med et stykke frivilligt og ubetalt arbejde, hvilket må betragtes som en gevinst for såvel børn som samfund – et samfund der i høj grad er bygget op omkring det nære demokrati, som betyder både indflydelse og ansvar.

Med venlig hilsen

Lars Klingenberg
Formand for FOLA.

Henvendelsen er sendt til orientering til KL, Finansministeriet samt til Folketingets social- og uddannelsesudvalg.

Bilag:

Ifølge opgørelser fra Danmarks Statistik 2010, så var der:

- 9.462 børn mellem 7 og 17 år i integrerede institutioner fordelt på 42 kommuner
- 17.249 børn i i alt 184 fritidshjem fordelt på 18 kommuner
- 573 klubber under dagtilbudsloven fordelt på 61 kommuner